

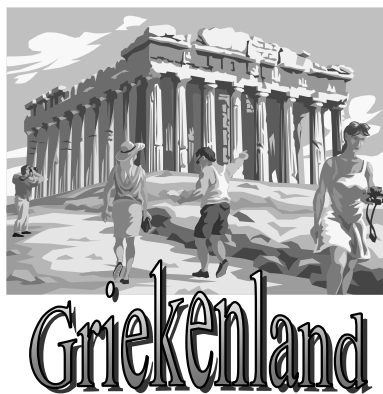
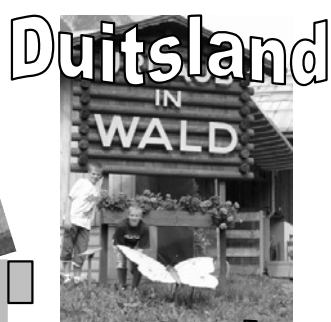
Pors

Post

GENEALOGISCH FAMILIEBLAD VAN DE FAMILIESTICHTING PORS

GROETEN UIT.....

Canada, Zuid Afrika, Roemenië, China, Vaals, Brazilië, Suriname, Kenia, Rusland, Bali, Nederlandse Antillen, Texel, Noorwegen, Katwijk aan Zee of gewoon thuis....

COLOFON

Voorzitter:

Foeko Pors
Eemstein 201
3332 NL Zwijndrecht
tel.: 078-6129879
email: f.pors@tiscali.nl

2e Voorzitter en reünie lid

René Pors
Brahmstraat 28
2901 HG Capelle a/d IJssel
tel.: 010-2021032
email: rene.pors@planet.nl

Penningmeester

Klaas Meijboom
Van Rouwenootstraat 9
6721 TT Bennekom
tel.: 0318-415893
email: k.meijboom@chello.nl

Secretaris

Cor Pors
Lierdererf 6
7364 BE Lieren
tel.: 055-5062777
email: c.t.pors@zonnet.nl

Alg. Adjunct en reünie lid

Dirk Pors
Ring 479
3195 XJ Pernis
tel.: 010-4169694

Reünievoorzitter

Jan Naujoks
Mozartlaan 29
3131 ET Vlaardingen
tel.: 010-4347981

Reünie lid

Truus Pors-v/d Lecq
Eemstein 201
3332 NL Zwijndrecht
tel.: 078-6129879

Felicitatiedienst

Willem-Johan Pors
Ring 479
3195 XJ Pernis
tel.: 010-4169694
willemjohan.pors@12move.nl

Foto archief

Lenie 't Hart-Pors
Rondweg 58
2922 EW Krimpen a/d IJssel
tel.: 0180-515854

Redactie

Anneke Pors
Mozartlaan 18
3131 ES Vlaardingen
tel.: 010-4356827
email: apors@chello.nl

Hallo lieve mensen,

Waar u ook geweest bent op vakantie, ik hoop dat het gezellig was en dat u heeft genoten. Zelf zijn Piet en ik met onze kinderen Bea en Peter weggeweest. Het was een doe-vakantie en dus kwamen wij vermoeider terug dan dat we heen gingen. Maar we hebben veel gezien en gedaan. Deze vakantie was een soort herhaling van wat we jaren terug gedaan hebben, alleen met toen nog jonge kinderen en nu mag je ze rekenen tot volwassenen. Erg leuk.

Leesvoer & Reünie.

Dit is een Pors-Post die op uw gemak gelezen dient te worden. 2 grote stukken waar je niet zomaar doorheen bladert. Van Cor: "Wat weten we van de vóór Charloise Porsen?" En van Willem Hageman: "Nederland in het tijdvak toen Leneart Leneartzoon de Jonge Pors leefde." Cor en Willem hebben hun best gedaan en worden daar hartelijk voor bedankt. En dan de 29ste reünie. Het wordt zeker weer gezellig. Om iets te organiseren voor zoveel mensen en het een ieder naar de zin te maken is niet altijd even makkelijk, maar de reünie commissie heeft zijn/haar best gedaan. En om dat te beoordelen nodigen wij iedereen uit om te komen. Stuur op die aanmeldingskaart.

Een goeie baas!

In de vorige Pors-Post meldde ik u dat ik weer een baantje heb. Het is een gezellige baan, leuke collega's en ik dacht de beste baas te hebben..... Maar na het zien van de volgende foto begrijpt u dat er betere bazen bestaan!

veel lees plezier

Groetjes Anneke Pors.

De Porsen Reünie op zaterdag 1 oktober 2005

Dat wordt opnieuw een hele aardige reünie, misschien zelfs bijzonder aardig. De mooie locatie, maar ook een aantal programma onderdelen welke u eigenlijk niet missen mag.

De ochtend opzet is wat anders dan we eerder gewend waren. Hetzelfde is: dat u van harte welkom bent vanaf $\frac{1}{2}$ 10, dat u wordt ontvangen door Klaas en Ada, dat u koffie krijgt met gebak en dat om $\frac{1}{2}$ 11 Foeko (als voorzitter van de FSP) de dag officieel opent. Na dit officiële gedeelte zal er een extra koffie pauze zijn voor wie dat wil en voor de evt. laatkomers. Intussen

informereren de secretaris Cor en penningmeester Klaas ons in het kort over het jaar dat voorbij is.

Dan rest vóór de lunch nog ruim een uur dat we ontspannend gaan invullen: ontmoeting, drankjes, hartige hapjes, foto's bekijken, genealogie enz., MAAR let op: Ad den Houter (u kent hem als pianist en Pors-Post drukker) vertelt ons van zijn hobby.

Miniatuur modelbouw, zo klein, zo mooi. Hij brengt het mee. We zullen het een mooie plek geven, dat het tot zijn recht komt.

Opnieuw dus een "Pors" en zijn hobby (aangetrouwd dan).

De lunch doen we deze keer anders. Nu geen buffet. Het bezwaar van het te lange wachten van de laatsten welke wat kunnen halen. Dat willen we eens anders.. We laten ons bedienen. Aardig om dat weer eens zo te doen en te ervaren of dat beter is.

Voor het middagprogramma waren er verschillende ideeën. Tot we ons realiseerden hoe mooi dat verhaal en die beelden waren van Natuurmonumenten in 2004. En dat we slechts één deel van de drie beschikbare programma's hadden gezien.

Heel mooi is het deel met de titel: "Hou je van Holland?"

We hebben hen daarom opnieuw gevraagd en ze komen. Dus zorg dat u er bij bent op 1 oktober as.

Vanzelfsprekend is er de VERLOTING, we maken wat MUZIEK, HERDENKEN, kijken FOTO'S, Cor praat ons bij over onze STAMMENREEKS, maar ook Ad zijn HOBBY en natuurlijk het UITZICHT dat nooit verveelt. Het wordt een mooie zaterdag, gun dat uzelf en als u er bent is dat ook zo aardig voor de ander.

U bent welkom in het Delta Hotel..... (Uniek, uitzicht, informeel, een gevoel,
Maasboulevard 15 een beleving en altijd...
3133 AK Vlaardingenhet water aan uw voeten)
tel. 010-3435477

De reüniecommissie: Jan Naujoks, Dirk Pors, Truus Pors en René Pors.

En weet u wat er nou zo leuk is: er zijn oude foto's in nieuwe mappen gedaan en als alles mee zit liggen die ook ter inzage. Gewoon leuk om door te bladeren. Zo te zien zullen we tafels te kort komen, of zal het dringen zijn aan de tafels. Al ken je niemand, toch leuk om die hele oude foto's eens te zien. En dat ze nog zo goed zijn gebleven na al die jaren en na het plak en knip werk van onze Pors van het eerste uur: Henk Pors, de oprichter en aller eerste voorzitter van de FSP.

Er zitten foto's bij waarvan we geen idee hebben wie er opstaan. Dus als u een bekende tegenkomt schrijf het op. Er zal voor pen en papier gezorgd worden.

Het hele bestuur heeft er zin in en zou het leuk vinden u op deze reünie te ontmoeten.

Vul de antwoordkaart in.....Plak er een postzegel op....Doe hem in de brievenbus....En noteer in de agenda!..TOT ZIENS.

Een gedicht.

We zitten nu al weer een poosje in 2005 en hopen dat het voor een ieder een goed jaar mag worden met veel voorspoed. We zitten weer zo in 2006..... nog een aantal weken.

Voor de één gaat het te vlug, voor de ander te langzaam zoals is gebleken.

Heel wat nare dingen zijn er het afgelopen jaar gebeurd,

Helaas ook hier in Holland, wat menigeen betreurt.

Waarom is er toch steeds overal zo'n strijd?

Dit komt alleen maar door haat en nijd.

Moeten onze kinderen en kleinkinderen opgroeien in een wereld die steeds maar spanningen geven?

Nee, toch hoop ik, ik hoop dat ze rust, vreugde en geluk in de toekomst mogen beleven.

Laten wij hier bij de Familie Stichting Pors het goede voorbeeld geven,

Wees vriendelijk voor elkaar, een groet of schouderklopje is immers zo gauw gegeven.

Ook hier mopperen we weleens, daar zijn we nou eenmaal mensen voor.

Maar denk dan eens aan de mensen over de hele wereld die in oorlog zitten of zonder warmte en eten dan is ons gemopper zo over hoor.

We zijn hopelijk in het najaar van 2005 weer fijn samen.

Gewoon om gezellig met elkaar te praten, te eten en de boten kijken door de ramen.

Laat het licht wat overal buiten wordt gezien.

Uit uw hart komen dan krijgt u van ons een dikke tien.

Want als uw hart spreekt voor een ander in uw omgeving hier,

Voel je je gelukkig en doet het u zelf toch ook veel plezier.

Ik wil u dan ook allemaal een goede Reüniedag toewensen,

Met een blik diep uit mijn hart voor u allen, beste mensen.

Dirk en Willem Johan Pors

Wat weten wij van de eerste vóór-Charloise Porsen?

Wij beschouwen Lenaert Lenaertszoon jonge Pors, die van plm. 1550-1591 te Charlois leefde, als de "stamvader van de Porsen". De reden daarvan is gelegen in het feit dat de stamreeksen pas vanaf hem echt bewijsbaar zijn. Lenaert wordt in de akten "de jonge Pors" genoemd. Er is ook een "ouwe Pors" op Charlois te vinden. Op de afstamming van Lenaert Lenaertszoon jonge Pors komen wij, op het eind, ook nog even terug. Wij zullen onze belangstelling eerst richten op de vóór-Charloise Porsen.

Voordat wij verder gaan moeten we eerst vaststellen dat de namen Porre en Pors identiek zijn. Ook de namen Por, Porsh en zelfs Pars komen in de archieven voor, meestal hebben wij hier te maken met verschrijvingen. Porre en Pors worden in sommige akten zelfs afwisselend gebruikt. Ook kinderen uit één gezin kunnen Porre of Pors heten. In het Rechterlijk Archief van Poortugaal van 24 februari 1652 bijvoorbeeld is sprake van zekere Maartje Ariensdochter Pors, "geassisteerd met Leendert Adriaenszoon Porre, haar broeder". *(De Tilburgse genealoog Verschoor houdt het er op dat de naam Pors vermoedelijk moet worden geïnterpreteerd als de genitief of tweede naamval van de mansnaam Porre, met de betekenis van "boedel-" of "erfgerechtigde" in de boedel van de Porsen. In combinatie met het familiewapen kan worden verondersteld dat deze eigendom zou kunnen zijn ontstaan door een vroegere belening van de grafelijke rechten (belasting) op het houden van schapen.)*

Jan Porren

De eerste Porre vinden wij in het Gemeentearchief Dordrecht over de jaren 1200 -1572, nummer 4 (Klepboek), folio 12 verso, daarin wordt ene Jan Porren vermeld. Deze aantekening kunnen wij plaatsen omstreeks het jaar 1385, aangezien het daar vermelde voorval al op de twaalfde pagina voor komt.

Deze aantekening gaat over drie personen, Willem Bener, Ghiselis Wapenmaker en Jacob Moelnaer. Deze drie personen laten een akte opmaken, waaruit blijkt dat zij lading hebben doen vervoeren in het schip van Jan Porren. In die tijd gebeurde het echter nogal eens dat Noorse en Vlaamse kapers handelsschepen overvielen en de ladingen roofden, dat was nu wéér gebeurd.

Porren, namelijk Lijsbeth Jan Porrendochter.

Was zij verwant met Jan Porren, de reder waarvan het schip was beroofd? Bewijzen kunnen wij het niet, maar het is mogelijk. Uit de toevoeging "Jan" in haar naam blijkt dat zij "een dochter van Jan" is geweest. Of dat dezelfde Jan is als van het beroofde schip is een te gewaagde veronderstelling, maar zij zullen wel familie van elkaar geweest zijn. Dat is niet alleen af te leiden uit de naam Porren, maar ook uit het feit dat zij beiden welgesteld zijn geweest en beiden met Dordrecht te maken hebben gehad. Dordrecht zal in die tijd wel niet gewemeld hebben van de Porren's, die bovendien ook nog rijk waren.

Omstreeks 1500 had Dordrecht nog maar 6000 inwoners, Rotterdam slechts 4500. Aan het einde van de veertiende eeuw, als we Lijsbeth Jan Porrendochter in de archiefstukken tegenkomen, zal het inwonertal van Dordrecht nog wel geringer zijn geweest.

Wij moeten er van uitgaan dat, wat in de genealogie niet kan worden bewezen, ook niet bewezen is. Meer dan een veronderstelling, een eventuele mogelijkheid, is de verwantschap tussen Jan Porren en Lijsbeth Jan Porrendochter dan ook niet. De archieven geven hun geheimen langzaam prijs. Wie weet kan de verwantschap tussen Jan en Lijsbeth nog eens worden aangetoond. Het zou natuurlijk helemaal prachtig zijn wanneer wij zouden kunnen bewijzen dat wij hier te maken hebben met voorouders van de Charloise Porsen, met onze voorouders dus. Dat zou dan betekenen dat wij onze afstamming tot in de veertiende eeuw zouden hebben teruggevonden, een zeldzaamheid bij gewone burgerlijke geslachten. Maar met het vermoedelijke geboortjaar van Lenaert Lenaertszoon Jonge Pors, plm. 1550, mogen we ook best tevreden zijn.

(De Tilburgse genealoog Ed. Verschoor heeft ons eens laten weten over Lijsbeth Jan Porrendochter een aantekening te hebben gevonden, waaruit blijkt dat zij land heeft gekocht of gepacht in de polders Robbenoord en De Hillen nabij het dorp Charlois. Dus tòch een verbindingslijn van Lijsbeth naar de Charloise Porsen!)

Lijsbeth Jan Porrendochter wendt zich op 15 april 1393 tot de Heren van Putten en Strijen met het verzoek om een leen, dat haar aanbestorven was door de dood van haar broeder, in bezit of pacht te mogen nemen. Het verzoek wordt gedaan in de vorm van een chirograaf en in aanwezigheid van vier leenmannen van Putten.

Het betreft hier een van de oudste documenten over de vóór-Charloise Porsen. Zoals men ziet werden belangrijke zaken ook in de veertiende eeuw behoorlijk geadministreerd.

(Een chirograaf was een blad perkament of papier, waarop twee identieke akten waren geschreven. Het blad werd tussen deze beide gelijkkluidende akten doorgescheurd of doorgesneden en elk der partijen kreeg een helft. Op die manier kon het bewijs van rechtshandeling door het samenvoegen van de beide delen worden geleverd.)

(De Heren van Putten en Strijen regeerden als kleine vorsten over dit gebied. De aloude heerlijkheid Putten was een van de oudste heerlijkheden van Holland. Zij was verdeeld in Putten binnen de Ringdijk, in Putten buiten de Ringdijk, in Putten over de Plaat Flakkee en in Putten over de Maze. De voornaamste plaats in dit gebied was Geervliet, daar lag ook de Hof van Putten.

De heerlijkheden Katendrecht en Charlois lagen weliswaar in de vroegere Riederwaard, maar maakten toch deel uit van de Heerlijkheid Putten. In criminele zaken moesten de bewoners van het gebied te Geervliet terecht staan.)

In de Inventaris van de Heren van Putten en Strijen, nr 1, folio's 172 vo - 174, lezen we over het huis Rosendael te Dordrecht, dat een zekere heer Gilliis het van genoemde heren in leen had gekregen. De aantekening luidt:

Item een huys staende binnen Dordrecht dat men heet Rosendael dat Jan here Gilliiszoon te leen plach te houden van de heer van Putten ende Strijene ende na Jans dood voirss. niet versocht en heeft geweest aan den Here van Putten ende Strijene".

Lijsbeth verzoekt dus het huis Rosendael op haar naam over te schrijven.

Jan here Gilliis blijkt de vader te zijn van Lijsbeth Jan Porrendochter! Wij weten dit uit een artikel van de hand van Mr. J.J.F. Lots en Ing. H. den Boer in "Ons Voorgeslacht" van juni 1983, getiteld "De afstammelingen van Arnt van Riede en de Parenteelstaat van Lijsbeth Coosen". Wij lezen:

"Dirck (Gherijt) Kozen van Riede, overleden voor 23 februari 1455, trouwt Lijsbeth Jan Gillisse alias Lijsbeth Coosen, dochter van Jan Gilliis en (mogelijk) Nele N.N."

Lijsbeth Jan Porrendochter gaat door haar huwelijk Lijsbeth Coosen heten.

Uit de aantekening blijkt ook dat haar vader Jan Gillisse heete (Jan, zoon van Gillis). Als er al sprake is van verwantschap met de Charloise Porsen, weten we nu ook dat onze oudst bekende stamvader wel eens "Gillis" zou kunnen hebben geheten.

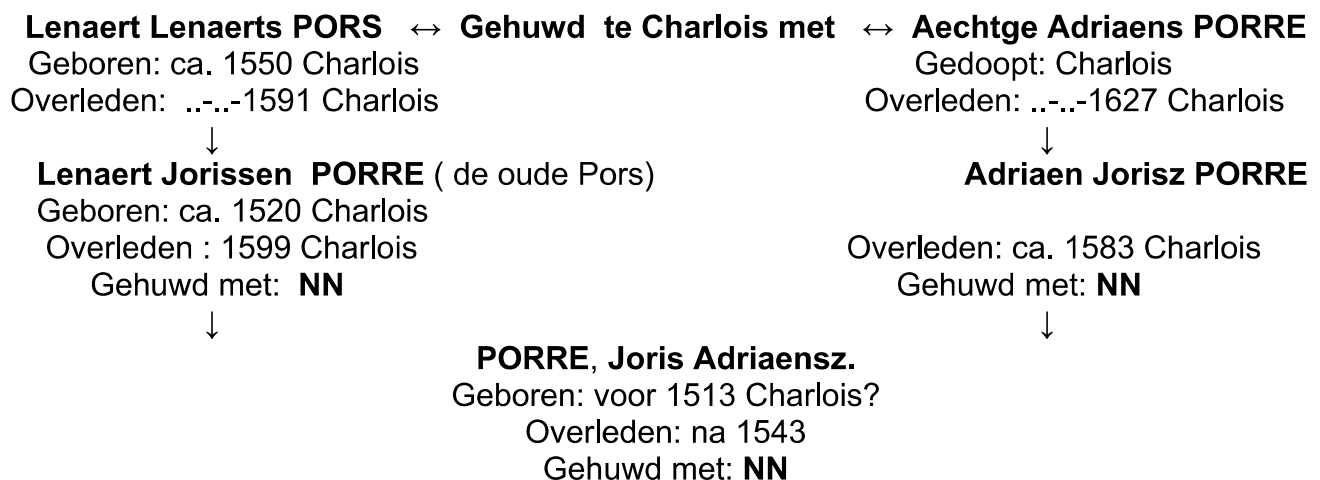
Als we deze parenteelstaat verder bekijken dan levert deze nog een verrassing op. Deze begint met Lijsbeth "met Koos Dirkxz", een kind uit haar huwelijk met Dirck Kozen van Riede. Deze zoon Koos Dirkxz. heeft een zoon Teunis. Teunis trouwt met Iswy N.N. en samen krijgen zij een dochter Neeltje. Neeltje trouwt vervolgens met ene Aryen Bastiaensz. en uit dit huwelijk wordt een zoon Bastiaan geboren en deze krijgt weer een zoon, genaamd Claes Bastiaenszoon Porre! En daarmee is de naam Porre dan weer terug! Het staat er letterlijk:

Porre.

Ook uit dit verhaal is de welstand van de eerste Porsen af te leiden. Dat Lijsbeth, de dochter was van "here" Gilliis duidt daarop, evenals de benaming "Huis Rosendael". Want zo noemde men de schamele woninkjes en krotten van de lagere burgerij niet. En "here" werden de gewone burgers ook niet genoemd. Bovendien blijkt men de weg naar de Heren van Putten en Strijen goed te vinden. De gewone burgers wisten nauwelijks wie dat waren en konden over het algemeen ook geen verzoekschriften tot deze Heren richten. De schrijfkunst werd nog niet door iedereen beheerst. Zelfs in de zeventiende eeuw, toen de oude Heren van Putten al lang geen kleine vorsten meer over hun gebied waren, bestond er tussen het Hof van Putten als bestuurlijk centrum van het gebied en de Porsen nog een nauwe relatie. Clement Lenaertszoon, in 1646 "int hoochkoer" van de Charloise kerk begraven, was toen nog "leenman van Putten". Van oudsher blijken de Porsen dus beste maatjes te zijn geweest met het hoogste gezag. De latere Porsen worden echter niet meer "int hoochkoer" begraven. Voor hen geen "begrafenis eerste klasse", zoals we nu zouden zeggen. Ze blijken nauwelijks geld te hebben voor een doodkist of een doodskeed en de meeste gaan "Pro Deo", dat is "van de arme", de Charloise grond in....

De (niet bewezen) Charloise voorouders van onze stamvader Lenaert Lenaerts de jonge Pors.

Zoals uit het onderstaande schema op te maken is was Lenaert Lenaerts de jonge Pors gehuwd met waarschijnlijk zijn nicht Aechtge Adriaens PORRE. Deze situatie is (nog) niet met zekerheid te bewijzen. Hetgeen wat direct in het oog springt is het geringe aantal generaties dat tussen deze twee personen zit. Het is dus niet uitgesloten dat Lenaert Jorissen de oude Pors en Adriaen Jorisz, geen broers waren maar neven en dat daarom **Joris Adriaensz. niet van beiden de vader is.**

Geraadpleegde bronnen zijn:

Het voorgeslacht Pors (deel 1) van Familiestichting Pors.

Genealogische gegevens van Kees Mazee

Genealogische gegevens van C.T. Pors.

Buigen.....Spreiden.....Sluit

Alweer een paar maandjes geleden, maar zeer zeker het vermelden waard, heeft Rik zijn A en B zwemdiploma gehaald. Zijn A haalde hij op 11 februari en zijn B op 15 april.

Wat is hij trots en wij (zijn ouders René en Caroline Pors) niet minder. Nog geen 6 jaar en al in het bezit van het A en B diploma van het Zwem-ABC!

De timing kon ook niet beter, want op vrijdag 27 mei 2005 kreeg Rik buisjes in zijn oren geplaatst. Zijn eerste (en hopelijk voorlopig laatste) operatie in het IJsselland ziekenhuis in Capelle aan den IJssel. Buisjes en zwemmen is niet zo'n gelukkige combinatie.

Rik hoort inmiddels goed of hij ook altijd luistert

Top Rik!

(Als je zo naar die 2 koppies kijkt zou je niet zeggen dat het allebei om Rik gaat, maar 't is wel zo.)

Mutaties:

Verhuisd:

Van: Mevr. H. Marx Birkengraben 23 Heuchelheim	naar: Hohensteinring 26a 35396 Giessen Duitsland
Van: Mevr. Hoogland Predikherenstraat 41 Standdaarbuiten	naar: Olmenstraat 11 4661 TE Halsteren
Van: P. Foncke Luxemburgweg 249 Vlaardingen	naar: Columbusstraat 312 3133 BJ Vlaardingen

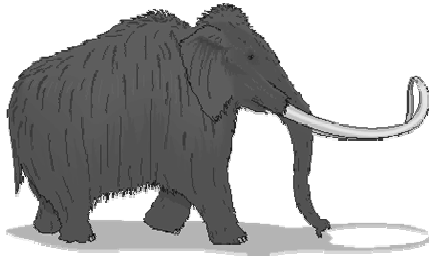
Opzeggingen (helaas)

Fam. Lodder Willem de Zwijgerlaan 47 3136 AR Vlaardingen	Fam. P.L.. Pors Nuenderbeekselaan 81 Nuenen
--	---

Nederland in het tijdvak toen Leneart Leneartzoon de Jonge Pors leefde

Toen ik het artikel in “Pors Post” van april 2004 “Leneart Lenearts de Jonge Pors geplaatst in de vaderlandse geschiedenis van toen”(door Cor Pors) nog eens doorlas, kwam de gedachte op, dat er over dit voor Nederland zo belangrijke tijdvak nog zoveel te schrijven zou zijn dat interessant genoeg is om te lezen en misschien wat van te leren. Uit die gedachte is het volgende artikel ontstaan.

Goed beschouwd was het westen van Nederland helemaal niet zo'n ideaal gebied om zich voor vast te vestigen en zeker niet met een grote bevolkingsdichtheid. Het grote probleem was (en is nog) het water.

Na de laatste ijstijd die zo'n 12000 jaar geleden eindigde stond de Noordzee praktisch droog en de ijsbedekking die nog tot Noord Engeland en Denemarken liep en honderden meters dik was ging door de langzaam oplopende temperatuur smelten. Het gevolg was dat het zeewaterpeil ging stijgen. Het was aanvankelijk nog erg koud en droog

en ook de rivieren hadden haast geen water. Het landschap leek op een steppe in het poolgebied. Begroeiing was nauwelijks te vinden. Maar over de duizenden jaren die verliepen steeg de temperatuur en daarmee samenhangend ook het zeewaterpeil. Er gingen over heel Nederland bomen groeien en op de lagere delen waar het water niet weg kon ontstonden moerassen en venen. De zee was na de laatste ijstijd wel 120 meter gestegen en de duinstreek was eigenlijk de enige echte droge plek waar zonder enig risico vaste bewoning mogelijk was. Daarachter lagen de veengronden die minder geschikt waren voor het vestigen van een nederzetting. Zeeland en het zuidwesten van Zuid Holland bestond uit vele soms kleine eilandjes waarvan er al enige door het stijgende zeewater en door stormvloeden verdwenen waren. De eilanden werden wel beschermd door dijken en ook het land langs de rivieren, maar de kwaliteit was slecht, de controle minimaal en het onderhoud liet te wensen over omdat die werd overgelaten aan de aanliggende dorpen en aanwonende boeren. Omdat er een tekort was aan landbouwgewassen door de bevolkingstoename was er door ontwatering (sloten en kanalen) van de landinwaarts gelegen veengronden getracht deze daarvoor geschikt te maken. De natte veengronden droogden hierdoor uit en ging inklinken. Het bodempeil zakte hierdoor tot onder zeeniveau en de grond was zo nat geworden dat die alleen nog maar geschikt was voor veeteelt. Ook ontstonden hierdoor en ook door turfwinning meren die alsmaar groter werden door dijkdoorbraken tijdens de stormvloeden. Noord- en Zuid Holland en Zeeland waren zo langzamerhand gebieden geworden die behalve de duinstrook zonder goede dijken niet droog konden blijven. Water was het grote gevaar voor de bewoners. Er waren regelmatig stormvloeden soms heel erge door springvloed die veel dijken deed doorbreken en honderden levens van mensen en dieren eisten en oogsten verloren lieten gaan. In de 15^e en 16^e eeuw waren er strenge winters, men spreekt wel van de kleine ijstijd. De rivieren bevroren vaak en als de dooi kwam werden door de schotsen, kaden en bruggen vernield, maar ook ijsdammen gevormd die zo'n druk op de rivierdijken uitoefenden dat ze braken en grote delen land onder liepen.

Dit zijn allemaal nog natuurlijke oorzaken maar er waren ook menselijke oorzaken (moedwillige oorzaken). Toen de grootste strijd in de 80-jarige oorlog in Holland werd uitgevochten, in de 2^e helft van de 16^e eeuw, gingen de legers elkaar bestrijden door hele gebieden onder water te zetten. Dijken werden doorgegraven en sluizen vernield. Meer dan half Holland en de Betuwe stond onder water. Dorpen en boerderijen stonden midden in een brakwater zee. Daarvoor waren deze al vaak door de Spaanse soldaten leeggeroofd en afgebrand. In een dergelijke omgeving konden legers niet vechten. Bovendien zat de Spaanse koning financieel aan de grond en kon de soldij van zijn de soldaten niet meer betalen. Na enige tijd trokken de Spaanse legers zich terug tot beneden de grote rivieren om van daar uit aan te vallen.

Veel bewoners van het platte en de dorpen waren naar de steden gevlucht, vaak met medeneming van hun vee en ander bezit. De steden zaten daarom overvol. Een stad was natuurlijk beter te verdedigen door hun muren en grachten en bracht in ieder geval bescherming tegen rondtrekkende en plunderende soldaten.

Maar in de overvolle steden dreigden weer andere gevaren zoals: hongersnood, ziekten en brand. Een stadsbestuur deed er echter zoveel mogelijk aan om de hygiënische omstandigheden te verbeteren maar men zocht de oorzaken van de ziekten vaak in de verkeerde richting en dacht dat stinkende bedorven lucht (kwade dampen was de naam) de oorzaak was van veel ellende. Nu, de straten en grachten roken vaak niet zo fris, vooral in de warme zomers. Maar de werkelijke oorzaak van veel zeer besmettelijke ziekten was vaak het water. De enige dranken die zonder risico konden worden gedronken waren bier en wijn. Ook wist men vaak niet dat de pest werd overgebracht door de rattenvlo. De vlo die zelf besmet was, besmette de rat en deze ging er aan dood. De vlo zocht dan een andere rat of het gezelschap van de mens als gastheer. Na een beet van de vlo was de besmetting overgebracht. De zieke overleefde deze pestbesmetting haast nooit en overleed aan de gevolgen binnen een paar dagen. Soms waren er binnen, de vaak overvolle steden, honderden slachtoffers die nauwelijks in zo'n korte tijd konden worden begraven.

De ziekte heerste jaar in jaar uit in heel Europa en koste aan miljoenen mensen het leven. Ziekten als cholera, tyfus, dysenterie en malaria (door de malariamug die in brakwatergebieden voorkomt) kwamen ook veelvuldig voor.

Ook was het brandgevaar in stad en dorp erg groot en er is haast geen nederzetting die in de loop van zijn bestaan niet één of meerdere keren praktisch afbrandde. De huizen waren het meest nog van hout met dakbedekking van stro of riet. Er werd gekookt op open vuur en de verlichting was met olielampjes of kaarsen. Daarom had een klein ongelukje soms al fatale gevolgen. De overheid in een stad had wel voorschriften ten aanzien van het gebruik van open vuur en controleerde

ook. De smeden hadden vaak hun bedrijf aan de rand van de stad of soms er buiten. Ook voor de bakker waren er regels. In alle huizen moesten leren brandemmers gereed staan en een ladder. Ook moesten er brandhaken op een steel zijn om gevels om te kunnen trekken. Er was een nachtwacht en ook op torens werd 's nachts gewaakt om bij brand alarm te slaan door te blazen op een hoorn. De stedelijke overheid stimuleerde de bouw met stenen en het dekken met pannen of leien door hierop subsidie te geven. Maar toch ging het nog heel vaak mis.

Ik schreef over volle steden met vluchtelingen maar er waren ook nog de vluchtelingen c.q. migranten uit Vlaanderen of Brabant die door vervolging, verwoesting en onveiligheid in de Zuidelijke Nederlanden uitweken naar het noorden en werk zochten in steden als Amsterdam en vele anderen. Het is onbegrijpelijk dat een stad als Amsterdam op economisch gebied in deze tijd nog een groei kende. Voornamelijk kwam dit door de overzeese handel. Graan, hout en vis uit de Oostzeegebieden. Handel met de landen rond de Middellandse zee (zelfs met de vijand) en de vaart op Oost-Indië. In de scheepsbouw was veel werk en aanverwante industrieën zoals zeilmakerijen, touwslagerijen, kuiperijen enz. Deze vroegen steeds meer werkvolk. Hun komst, die soms van overheidswege werd aangemoedigd door subsidies en huisvesting. Veel van deze vluchtelingen – migranten waren totaal verarmde lakenwevers uit Vlaanderen die nadat Engeland zijn wolhandel had verplaatst van Brugge naar Emden in Noord Duitsland van de ene op de andere dag zonder werk zaten. De meesten waren vurig calvinist en hadden, in het door Spanje gecontroleerde Vlaanderen en Brabant, dat trouwens door muitende en plunderende Spaanse soldaten in één grote verwoeste en verarmde streek was veranderd geen toekomst meer. Maar ook welvarende mensen, geleerden en kunstenaars weken uit naar de noordelijke steden. Van professor in

Willem van Oranje

Leiden en docent aan de Latijnse school, tot kunstenaar, koopman en textielarbeider. Tal van schrijvers, drukkers, dichters (Vondel), schilders en architecten zijn afkomstig uit het Zuiden. De Amsterdamse diamantnijverheid is voor een groot deel afkomstig uit Antwerpen. De "Gouden Eeuw" is beslist niet een product van eigen bodem.

Vondel

Nadat Willem van Oranje in 1584 was vermoord moest een nieuw bestuur worden gevormd en dit werd in handen gegeven aan de Raad van State. Voorzitter hiervan werd de tweede zoon van Willem van Oranje, Maurits.

Hij studeerde op dat ogenblik in Leiden o.a. krijgskunde. Hij zou als veldheer de komende jaren een belangrijke rol spelen. De nieuw gevormde staat werd aangeduid als Verenigde Nederlandse Provinciën. Maar die vereniging was ver te zoeken. Het was in godsdienstig opzicht verdeeld. Ook taalkundig was er geen eenheid. Er werd Hollands, Vlaams, Fries en Oost-Nederlands gesproken. In strijd met de “Religie Vrede”, die aan Willem van Oranje was toegezegd (vrijheid van godsdienst) had men binnen een jaar na de toezegging, de katholieken de kerken afgenomen en de roomse diensten (zelfs in woningen) verboden. Dat was het streven van de Geuzen. Het kleine groepje calvinisten dat er was nam enige kerken in gebruik. De overige kerken (ook de kloosters) kwamen

leeg te staan of werden door andere doeleinden gebruikt of gesloopt. Een ander gevolg was het ineenstorten van het onderwijs, armenzorg, burgerlijke stand enz. Het kleine groepje gereformeerden kon hier nog niet goed in voorzien. Het was, zeker voor de katholieken, niet makkelijk op godsdienstig gebied. Het hun zo bekende geloof met de beeldencultuur, rituelen en symbolen en de kerkelijke kunst, staat haaks op het calvinistische geloof waar de bijbel en preek centraal staan. De sobere en ingetogen levenswijze en de kritische houding tegen werelds vermaak was een heel andere dan die zij gewend waren. Sommige katholieken bleven hun tradities trouw en kwamen in het geheim samen. Anderen draaiden de kerk de rug toe. Voor andere geloofsgroepen golden dezelfde verboden. (Luthers, Zwingliaan en Doopsgezind). De gereformeerde kerk was de enige toegestane, maar het aantal leden bleef aanvankelijk erg klein. Tussen de steden onderling was ook geen eenheid. Veel steden lieten hun eigen privileges voor gaan en beconcurrerden elkaar. Democratie was ver te zoeken. Het bestuur van een stad (de regenten) maakten uit wat er gebeurde en inspraak was niet mogelijk. Het waren de vermogende in een stad die jaren achtereen op het pluche zaten door vriendjes politiek en onderlinge familiebanden.

Holland, Zeeland en Utrecht waren nu wel vrij van vijanden maar de overige gewesten werden nog steeds ernstig bedreigd. Steden als Groningen, Steenwijk en de steden langs de IJssel tot Nijmegen en het gebied ten oosten van de IJssel waren nog steeds in handen van de Spanjaarden. In 1591 veroverde Maurits de IJssel-steden en het vervoer over de grote rivieren was weer open voor handel en transport van zware wapens. Nu werd het oosten van het land jarenlang de plaats van gevechten, roof en brandstichting waaraan beide partijen even hard mee deden. Veel dorpen en nederzettingen op het platte land werden compleet verwoest en waren totaal ontvolkt. In de winters heersten er regelmatig wolvenplagen waarvan veel mensen en dieren het slachtoffer werden. Stadjes in het oosten werden door de staatsen veroverd en door de Spanjaarden weer heroverd die even later weer verdreven werden. Spanje verloor steeds meer terrein (en geld) en tenslotte waren deze gewesten ook vrij. Toch zorgde de Spaanse veldheer Ambrosio Spinola regelmatig voor paniek in de Republiek door onverwacht met zijn legers op te duiken. De Staten voelden zich dan ook allerminst veilig. Steeds meer regenten gingen denken aan vrede met Spanje. Toch waren er binnen de Republiek sommigen die de oorlog wilden voortzetten want de “kaapvaart” leverde stevige winsten op. Maurits was bang dat het leger zou worden afgeschaft en de calvinisten die vreesden voor de Rooms Katholieke invloed, wensten voortzetting van de strijd. Toch werd er onderhandeld met Spinola. Na maanden van onderhandelen werd dan wel geen vrede gesloten maar een 12-jarig bestand (1608). De zeven gewesten werden vrij verklaard en mochten houden wat ze nu bezaten. Over de vaart op Indië werd niets afgesproken. Daarvoor gold het bestand niet en de kaapvaart en andere winstgevendende handel kon gewoon doorgaan.

Ik ging met dit schrijven met forse stappen door de tijd tot het 12-jarig bestand om een bepaald tijdvak af te sluiten al zou er nog veel meer over dit tijdvak te schrijven zijn. Eigenlijk ben ik al veel te ver, want Leneart Leneartzoon de Jonge Pors was in 1591 al gestorven en eigenlijk was dit zijn tijd al niet meer.

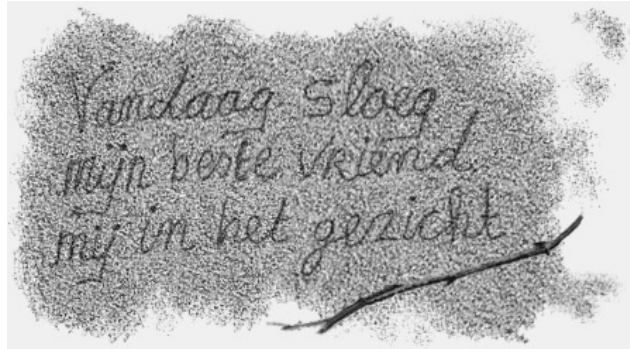
Willem Hageman

Zand en steen.

Dit verhaal vertelt over twee vrienden die door de woestijn liepen.
Op een moment tijdens de reis kregen ze ruzie en de ene vriend sloeg de ander
in het gezicht.

Degene die geslagen werd was gekwetst, maar zonder iets te zeggen schreef hij
in het zand:

Zij liepen verder totdat zij een oase vonden, waar zij besloten een bad te
nemen.

Degene die was geslagen, raakte vast in modder en dreigde te verdrinken, maar
de vriend redde hem..

Nadat hij was bijgekomen, schreef hij op een steen:

De vriend die had geslagen en zijn beste vriend had gered vroeg hem:
"Nadat ik je had geslagen, schreef je in het zand en nu schrijf je op een
steen, waarom?

De andere vriend antwoordde:

"Als iemand ons pijn doet moeten we het in zand opschrijven waar de wind van
vergeving het kan uitwissen, maar als iemand iets goeds doet voor ons, moeten
we het in steen graveren, waar geen wind het ooit kan uitwissen".

Leer om je pijn in het zand te schrijven en
Om je goede ervaringen in steen te graveren.

